

Svenskt klimatbistånd i omvandling

Abstract

Regeringens reformagenda för svenskt utvecklingsbistånd innehåller aviseringar om stora förändringar i det svenska klimatbiståndet. Genom att en större andel av utvecklingsbiståndet ska riktas till klimatinsatser skapar reformagendan möjligheter för svenskt inflytande på klimatomställningen internationellt. Samtidigt riskerar den nya inriktningen att undergräva upparbetade relationer och sänka Sveriges höga anseende i internationell klimatdiplomati. En väg framåt är att bygga på etablerade styrkor och ta på sig ledartröjan i strävan efter ett transformativt, katalytiskt och forskningsbaserat klimatbistånd.

Veronica Brodén Gyberg
Linköpings universitet

Mathias Fridahl
Linköpings universitet

Svenskt klimatbistånd i omvandling

Introduktion

Det råder ingen tvekan om att ett klimat i förändring ställer nya krav på biståndet.¹ Klimatförändringarna behöver bromsas genom att minska dagens utsläpp av växthusgaser och se till att framtida utsläpp undviks. Exponerade samhällen måste anpassas till de allt kraftigare negativa effekterna av klimatförändringarna. Lyckad klimatanpassning är viktig för att undvika nya klimatskador och ett utökat behov av humanitärt bistånd.

Behovet av stöd är därför enormt. Klimatförändringarnas snabba takt gör också att behovet är växande. Svårigheterna att finansiera det växande behovet av klimatåtgärder i fattiga länder var huvudfrågan för FN:s klimattoppmöte som ägde rum i Baku, Azerbajdzjan, i november 2024. På toppmötet enades världssamfundet om att höja ambitionsnivån i att mobilisera klimatfinansiering från USD 100 miljarder per år från 2020 och framåt till minst USD 300 miljarder från 2035 och framåt. Även om klimatfinansiering är ett bredare begrepp som omfattar fler finansierings-källor har det hitintills viktigaste verktyget för att mobilisera klimatfinansiering varit OECD²-ländernas klimatrelaterade bistånd (OECD 2024b).

I denna kontext har Sverige etablerat sig som en uppskattad och pålitlig aktör (Fridahl 2023, Burck et al. 2022, Hattle et al. 2021, Colvin et al. 2020). De flesta länders klimatbistånd har historiskt sett främst fokuserat på att minska utsläpp. Det kan bland annat bero på att givarländerna ser större egennyttan av bistånd som syftar till att minska utsläpp eftersom de positiva effekterna av lägre koncentrationer av växthusgaser i atmosfären är global (Eklöf, 2022). Nyttan med anpassningsrelaterat bistånd bedöms vara relativt lokal i jämförelse, åtminstone i det korta perspektivet (Klein et al. 2007, Zia 2021). Att det svenska klimatbiståndet varit uppskattat beror inte minst på att Sverige gått mot strömmen och allokerat ungefär lika stort klimatbistånd till utsläppsminskning som till klimatanpassning. Denna balans speglar efterfrågan hos partnerländer att inte glömma bort de stora behoven av stöd till klimatanpassning, särskilt eftersom det är betydligt svårare att attrahera privat kapital till klimatanpassningsåtgärder än till åtgärder som minskar utsläpp (Hattle et al. 2021).

På senare år har fler länder börjat ge mer klimatbistånd till anpassningsåtgärder. I denna kontext har Sverige inte bara uppfattats som ett föregångsland för balanserad

¹ Bistånd omfattar både utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd. Utvecklingssamarbetet är ett långsiktigt stöd som samordnas av Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) i Stockholm och vid svenska ambassader i partnerländer medan humanitärt bistånd utgör ett stöd vid nödsituationer och samordnas främst av FN. De två typerna av bistånd överlappar ibland (Sida 2021). Energimyndighetens arbete med internationella klimatinsatser och förvärv av utsläppskrediter inom ramen för Kyotoprotokollets Artikel 12 och Parisavtalets Artikel 6 finansieras inte av biståndsbudgeten.

² Organisation for Economic Cooperation and Development / Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

allokering, utan också som en pålitlig givare. Sveriges höga förtroende som givarland beror inte minst på flera positiva utvärderingar där det svenska klimatbiståndet bedömts vara genuint (Fridahl et al. 2019, Hattle et al. 2021).

I slutet av 2023 presenterade Sveriges regering en reformagenda för svenskt utvecklingsbistånd. Bland annat överges den mångåriga principen att avsätta en procent av bruttonationalinkomsten (BNI) till utvecklingsbistånd, en svensk tradition som med god marginal överstiger det internationella åtagandet om bistånd motsvarande 0,7 procent av BNI. Biståndet ska i högre grad också kanaliseras till ett antal tematiska prioriteringar. Bland regeringens prioriteringar återfinns "ett utökat och effektiviserat klimatbistånd" (Sveriges regering 2023, s. 8). Samtidigt som biståndsbudgeten minskar som andel av BNI ska klimatbiståndet alltså öka. Biståndet ska också bli mer katalytiskt, exempelvis genom att mobilisera privata investeringar eller utöka den offentliga resursbasen i ett partnerland. Regeringen vill bland annat att det sker genom att svenskt bistånd bidrar till "marknadsekonomisk utveckling" (Sveriges regering 2023, s. 13), exempelvis genom att främja handel, stärka äganderätten och utveckla skattesystem. Även utsläppsminskningar betonas i högre grad än klimatanpassning.

I denna policy brief diskuterar vi Sveriges klimatbistandsprofil i relation till globala trender, utvärderingar och forskning i urval.³ Den första delen av texten fokuserar på globala trender samt kunskapsläget gällande klimatbistånd generellt. I andra delen diskuterar vi möjligheter och utmaningar med reformagendan inklusive hur Sveriges anseende inom internationell klimatdiplomati kan komma att utvecklas i ljuset av detta.

³ Vi hänvisar även till vissa policydokument, men vi har inte gjort en systematisk analys av exempelvis dokument från Sida och UD.

Globala trender och kunskapsläget

Att spåra klimatbistånd med Riomarkörerna

OECD:s biståndskommitté DAC har utvecklat de så kallade Riomarkörerna för att möjliggöra att spåra miljörelaterat bistånd. Markörerna antogs 1998 och används för att klassificera bistånd som bidrar till att uppfylla Riokonventionernas målsättningar, det vill säga de konventioner som antogs i samband med Riokonferensen 1992 i syfte att främja biologisk mångfald, begränsa klimatförändringarna samt förhindra ökenspridning (Fridahl et al. 2019).

Metodiken används av de flesta OECD-länder när de klassificerar sitt bistånd som klimatrelaterat. Sedan 2010 har markören för att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser kompletterats med en markör för insatser som främjar klimatanpassning.

Biståndsinsatser kan klassificeras enligt följande:

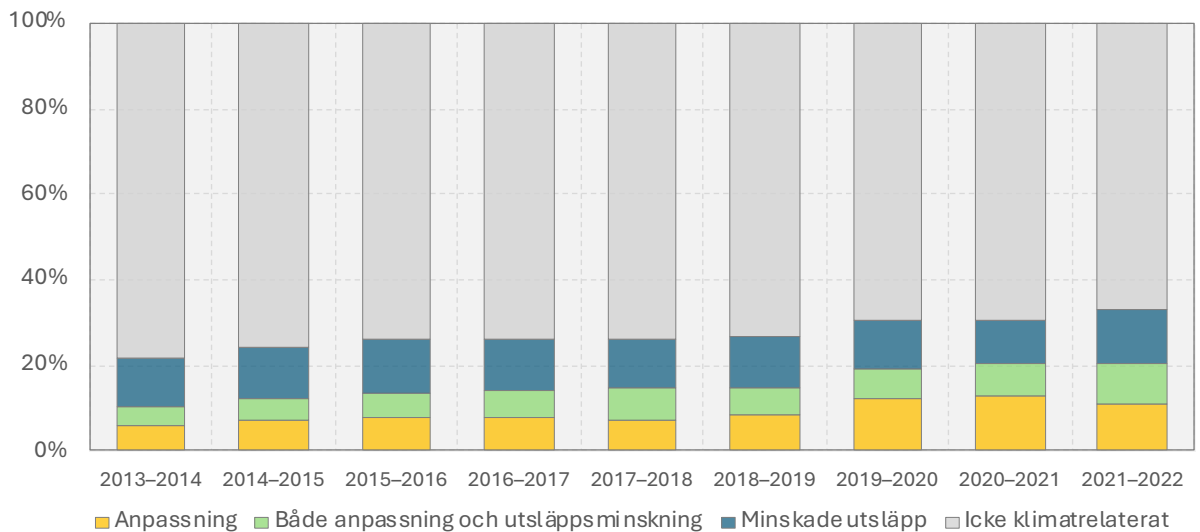
- Har som huvudsakligt syfte att bidra till att uppfylla en av Riokonventionerna.
- Har som delsyfte att uppfylla en av Riokonventionerna.
- Bidrar inte till att uppfylla en av Riokonventionerna.

Det är biståndsgivarna själva, det vill säga OECD-länderna, som klassificerar och rapporterar insatserna till OECD:s biståndskommitté DAC. En insats kan markeras med fler än en Riomarkör, exempelvis kan en insats huvudsakliga syfte vara att minska utsläpp och samtidigt ha klimatanpassning som delsyfte (Fridahl et al. 2019). Den data om klimatrelaterat bistånd som återges i denna policy brief baseras på OECD-ländernas självrapportering av klimatbistånd.

Det globala klimatbiståndet i siffror

Andelen utvecklingsbistånd från OECD-länder, som klassats som klimatrelaterat, har ökat det senaste decenniet, från drygt 20 procent i perioden 2013–2014 till runt en tredjedel 2021–2022 (se Figur 1).

Figur 1. Andel klimatrelaterat och icke klimatrelaterat bilateralt bistånd från medlemsländer till biståndskommittén för Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD DAC. Diagrammet visar 2-åriga glidande medelvärden.

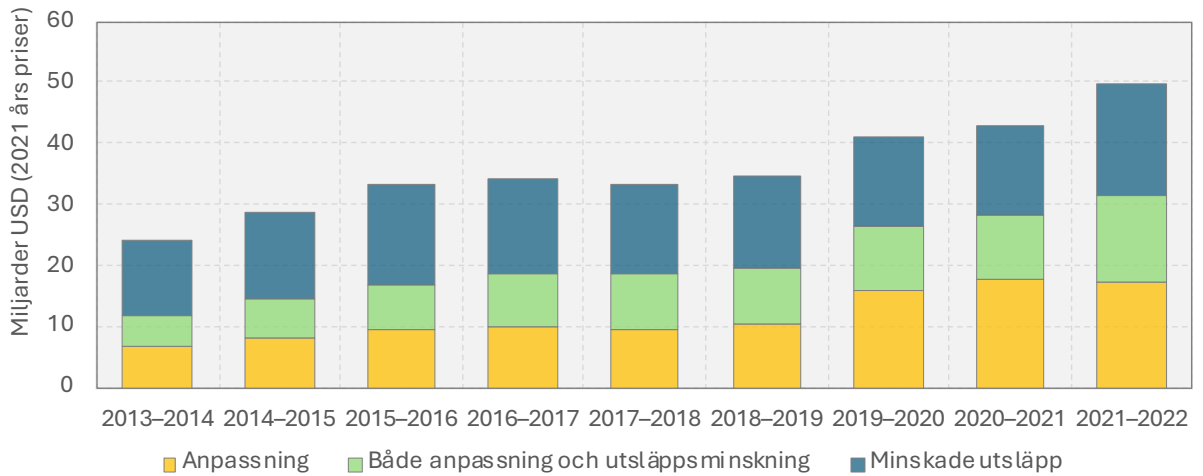
Källa: OECD (2024a).

Uttryckt i fasta priser (2021) har detta inneburit att klimatbiståndet ökat från drygt USD 20 miljarder till runt 50 miljarder USD, och att det på senare tid fördelats mer jämt mellan stöd till klimatanpassning och stöd till minskade utsläpp (Figur 2). En viktig anledning till att klimatbiståndet ökat i perioden 2020–2022 är troligtvis det globala målet om att mobilisera USD 100 miljarder i klimatfinansiering från 2020 och framåt, vilket OECD själva, med bistånd som grund och med övriga klimatfinansiella källor, bedömt vara uppnått 2022 (OECD 2024b).⁴

Klimatfinansiering är dock ett betydligt bredare begrepp än klimatbistånd. Vid rapportering av klimatfinansiering kan exempelvis hela värdet av förmånliga lån räknas av mot finansieringsmålet, vid rapportering av bistånd räknas i stället en bidragsekvivalent. Bland annat av detta skäl är rapporterat klimatrelaterat bistånd från OECD betydligt lägre än den till FN inrapporterade klimatfinansieringen. Olika typer av lån utgjorde runt 55 procent av all inrapporterad klimatfinansiering från OECD-länder år 2022 (inklusive klimatbiståndet), medan rena bidrag utgjorde runt 22 procent (OECD 2024b).

⁴ Andra organisationer, som exempelvis Oxfam (2023), anser dock inte att så är fallet.

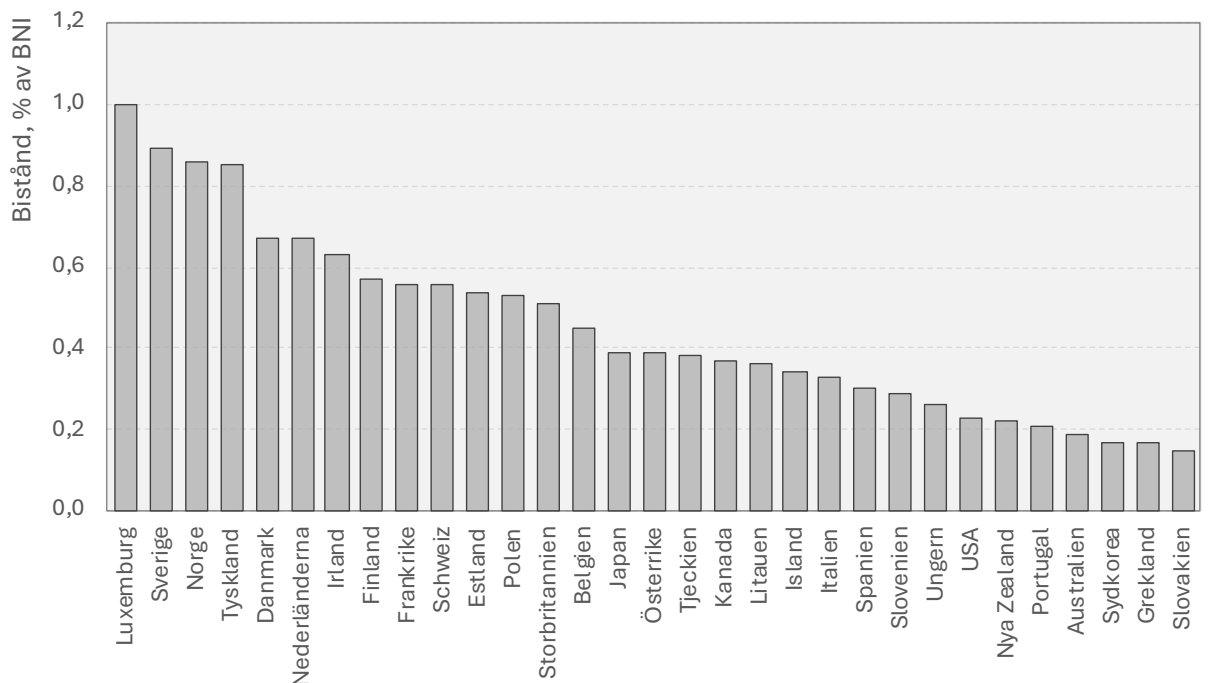
Figur 2. Klimatrelaterat bilateralt bistånd från medlemsländer till biståndskommittén för Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD DAC. Diagrammet visar miljarder amerikanska dollar i fasta priser (2021) och med 2-åriga glidande medelvärden.

Källa: OECD (2024a).

I topp bland givare 2022, mätt i bidragsekvivalenter i USD, ligger USA, Tyskland och Japan. Sverige ligger på elfte plats (OECD 2024a). Räknat i bistånd som andel av BNI ligger i stället Luxemburg, Sverige och Norge i topp (se Figur 3). Sveriges bidrag räknat som andel av BNI och som bidrag per capita är därför jämförelsevis generöst.

Figur 3. Utvecklingsbistånd som procentuell andel av bruttonationalintäkt (BNI) år 2022.

Andelen bistånd baseras på beräkning av biståndsekvivalenter i enlighet med OECD DAC:s regelverk. Källa: OECD (2024a).

Åtgärder som klassas inom sektorerna infrastruktur, jordbruk och energi utgör 42 procent av klimatbiståndet internationellt, tätt följt av insatser kopplade till vatten och sanitet samt miljöskydd. Andelen av OECD-ländernas klimatbistånd som riktas till anpassningsåtgärder har ökat över tid (Figur 1), vilket ligger i linje med önskemål från länder med låg anpassningskapacitet och hög exponering för negativa climateffekter. Runt 60 procent av OECD-ländernas klimatfinansiering, där klimatrelaterat bistånd utgör en delmängd, riktas dock fortfarande till utsläppsminskning (OECD 2024b). Det beror bland annat på att det är betydligt lättare att använda bistånd som en hävstång för att mobilisera privat finansiering till åtgärder som minskar utsläpp än till klimatanpassning.

Möjligheter och utmaningar med klimatbistånd

Klimatbistånd kan minska utsatthet för miljö- och klimatrisker, bidra till minskad sårbarhet i både mänskliga och ekologiska system samt leda till utveckling med lägre klimatavtryck i partnerländer. Det finns samtidigt en rad utmaningar som minskar klimatbiståndets effektivitet. Nedan diskuteras ett urval av centrala möjligheter och utmaningar som beskrivs i forskningen om klimatbistånd, på en generell nivå.

Det kan ses som positivt att Riomarkörerna tillåter en bred inkludering av aspekter som är centrala för att minska sårbarhet och miljöpåverkan, men klassificeringssystemet är också hårt kritiserat. Vissa länder tenderar att överdriva sitt klimatrelaterade bistånd, vilket bland annat kan bero på ett behov av att kunna räkna av en större del av utvecklingsbiståndet mot löften om klimatfinansiering. Det görs ofta för vidlyftiga tolkningar av kopplingen mellan klimatanpassning och utvecklingsbistånd, och dessa möjliggörs genom att det är svårt att dra en tydlig gräns mellan icke klimatrelaterat och klimatrelaterat bistånd med hjälp av Riomarkörerna. Det går exempelvis att hävda att en befolknings anpassningskapacitet ökar till följd av fattigdomsbekämpning. Forskning visar att aktörers rapportering generellt sett är inkonsekvent samt att det sker en överrapportering, inte minst av klimatanpassningsbistånd (Weikmans et al. 2017, Kono och Montinola 2019, Weikmans et al. 2019, Borst et al. 2022). Det finns behov av både kvantitativ och kvalitativ uppföljning, samt ökad transparens. Detta påverkar också förutsättningarna för studier och utvärderingar av klimatbiståndets effektivitet eftersom gränsdragningar kring urval och fokus blir komplicerade.

Det finns en generell kritik gällande otillräcklig finansiering för klimatåtgärder, inte minst bristande tillgång till finansiering till klimatanpassning för de som drabbas hårdast (Islam 2022, Sultana 2024). FN har kommit överens om att klimatfinansiering, inklusive klimatbiståndet, ska bestå av nya och additionella medel. Det saknas dock en internationellt överenskommen definition av vad som menas med nya och additionella medel. Många låginkomstländer tolkar det som att ett givarland först måste uppfylla sitt löfte om bistånd motsvarande 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (jämför Figur 3) innan det går att beskriva klimatbistånd som nytt och additionellt, medan andra menar att det räcker med ett nytt fokus inom ramen för befintligt bistånd. Det finns alltså olika uppfattningar om detta.

Multilaterala aktörer (inklusive utvecklingsbanker) och internationella icke-statliga organisationer hanterar merparten av klimatbistånd globalt. Låginkomstländers lokala

civilsamhällesorganisationer hamnar långt ner på listan av aktörer som tar emot klimatbistånd även om stödet från vissa multilaterala organisationer inte differentieras utifrån partnerorganisationens hemvist (Williams 2023).

Kunskapsläget vad gäller klimatbiståndets effekter är ännu något begränsad. Biståndsinsatser med miljö- och klimatrelevans vidtas av en mångfald av aktörer och finns utspridda på flera sektorer och nivåer. Vetenskapliga studier och utvärderingar täcker olika aspekter av detta. Huruvida klimatbistånd "fungerar" beror delvis på biståndsaktörers och samarbetspartners prioriteringar, strategier och resurser, men också vilka politiska, ekonomiska, sociala och miljö-mässiga förutsättningar som råder i partnerlandet samt vilka mål och indikatorer som används för att mäta framgång i sammanhanget (Fejerskov 2016).

Det finns insatser inom alla sektorer dit klimatbistånd kanaliseras som kan fungera väldigt väl i ett sammanhang men inte i ett annat. Kapacitetsbyggandeinsatser – som är vanliga inom klimatbiståndet – kan exempelvis fungera utmärkt enligt alla inblandade parter i ett program eller ett projekt, men inte lika väl i ett annat (Hagelsteen et al. 2021, Sokona 2022). Jordbruksbistånd (såsom inom agroekologi och skogsjordbruk) kan bidra till flera globala mål och samtidigt uppfylla lokala mål genom att förbättra förutsättningar för matsäkerhet och försörjning samt skydda biodiversitet och minska sårbarhet. Att stödja naturbaserade lösningar (såsom återvätning av dränerade våtmarker, markskydd, skogsplantering, restaureringsprocesser och hållbar resursförvaltning) är ett annat exempel på insatser som kan bidra till flera olika mål samtidigt (Chausson et al. 2020).

Effektiviteten i denna typ av insatser beror dock på hur väl insatserna designas och genomförs med hänsyn tagen till den lokala kontexten (Seddon et al. 2020). Forskning visar exempelvis att framgångsfaktorer innefattar transparent och kontextuellt anpassad projektdesign; lokalt ägarskap; god och brett förankrad matchning mot partnerlandets efterfrågan och nationella prioriteringar, samt samarbete med intressenter på lokal nivå i både planering och implementering av insatser (Barnett 2008, Chen och He 2013, Sherman och Ford 2014, Klenk et al. 2017, Ensor et al. 2019, Fischer et al. 2019, Schipper 2020). För att vara effektiva – inklusive rättvisa och hållbara – behöver miljö- och klimatrelaterade insatser ta hänsyn till grundläggande orsaker till fattigdom och sårbarhet (Srivastava et al. 2022, Malloy och Ashcraft 2020).

Viss forskning pekar på att biståndets infrastruktur behöver bli bättre rustat för att hantera de utmaningar som finns kopplade till miljö och klimat (Ireland och McKinnon 2013, Arndt och Tarp 2017). En sådan utmaning är att säkerställa att klimatbistånd i mycket större utsträckning än idag faktiskt når de grupper som är mest utsatta för klimatförändringarnas negativa effekter. Brister i lokal förankring, fragmenterad finansiering och svag givarkoordinering kan leda till ineffektivitet, uteblivna synergier samt oavsiktliga negativa konsekvenser såsom missanpassning (Magnan 2014, Juhola et al. 2016, Enriquez-de-Salamanca et al. 2017, Atteridge och Remling 2017, Pahwa Gajjar et al. 2019, Schipper 2022, Reckien et al. 2023, Juhola och Käykhö 2023).

Missanpassning sker när (bistånds)insatser ökar, förflyttar eller skapar sårbarheter i stället för att stärka anpassningskapacitet och potentialen att minska utsläpp.

Exempelvis kan satsningar på trädplantering ha negativ påverkan på både naturen och människors försörjningsmöjligheter om planering och genomförande inte tar hänsyn till hur val av träd passar in i ekosystemet och hur samhället i fråga är organiserat (Fischer et al. 2019). Försörjningsmönster, maktförhållanden och biodiversitet kan påverkas, och det är därför viktigt att säkerställa en kontextanpassning som siktar på att samtidigt förbättra – eller åtminstone inte försämra – förutsättningar på den platsen. Biståndsaktörers val av grupper att samarbeta med på en plats kan försämra för grupper som inte inkluderas, såsom när avgränsningar görs för snävt (Buggy och McNamara 2014, Mikulewicz 2020). Att skapa system för bevattning på ett ställe kan exempelvis leda till kortsiktigt ökad jordbruksproduktivitet men medför ibland problem för grundvattennivåer på längre sikt och kan bidra till torka på andra platser (Piggot McKellar et al. 2020, Ferdous et al. 2020).

Att ta hänsyn till miljö- och klimatperspektiv i biståndsinsatser som tidigare inte klassats som klimatrelaterade kan möjliggöra positiva synergier för jämställdhet och fredsbyggande och minska risken för oavsiktliga negativa konsekvenser såsom miljöförstöring eller ökad sårbarhet. Integrering av tvära perspektiv såsom miljö och klimat, jämställdhet, fred och säkerhet i alla biståndsinsatser kan bidra till mer hållbara resultat, även om mainstreaming- och integreringsprocesser också medför utmaningar, exempelvis risk att målstyrningen urholkas (Persson och Klein 2009, Benson et al. 2014, De Roeck et al. 2018, Lau et al. 2021, Brodén Gyberg och Mobjörk 2021, Ngigi och Muange 2022, Krampe et al. 2024).

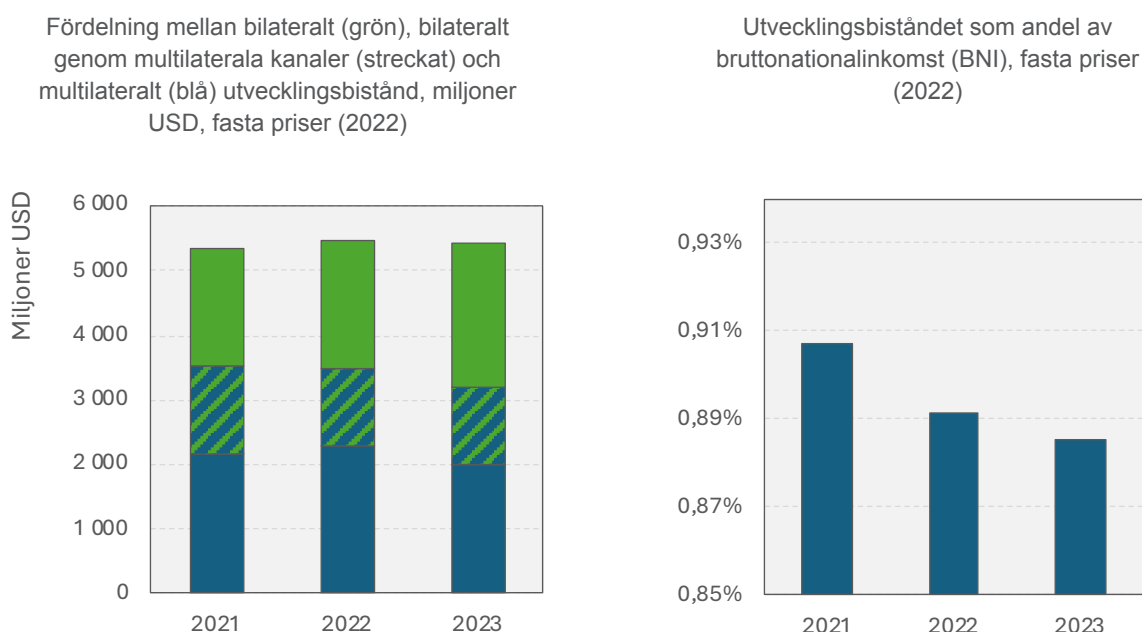
Hållbara lösningar kräver platsspecifika kunskaper av olika slag, varav vetenskaplig kunskap är en central pusselbit. Stöd till forskning i låginkomstländer stärker förutsättningarna för lokalt förankrade problemdefinitioner och lösningar, inklusive förmågor att hantera miljö- och klimatrelaterade utmaningar (Brodén Gyberg 2023, Rakotonarivo och Andriamihaja 2023, Carstens och Preiser 2024). God nationell forskningskapacitet i både givar- och partnerländer – samt forskningssamarbeten dem emellan – är viktiga för att utveckla välförankrade förståelser kring gemensamma likväl som platsspecifika utmaningar. Denna kunskap och kapacitet möjliggör då också att forskare i större utsträckning kan bidra till oberoende utvärderingar av exempelvis biståndsinsatser (Köhlín et al. 2015, Svarstad och Benjaminsen 2017).

Ytterligare en utmaning är att klimatbiståndet anses vara mycket fragmenterat (i likhet med biståndet generellt). Utöver att olika biståndsgivare kan ha olika profil, prioriteringar och strategier som kan försvåra koordinering, så har många insatser relativt korta tidsperspektiv och karaktäriseras i stor utsträckning av mer kvantifierbara tekniska och ekonomiska målsättningar snarare än kvalitativa och långsiktiga mål (Mikulewicz 2020, Magnan et al. 2016, Pinar 2024, Pickering et al. 2017, Roberts och Weikmans 2017, Weikmans et al. 2017, Benzie och Persson 2019). Det finns behov av förbättrad koordinering mellan biståndsgivare globalt, regionalt och bilateralt.

Sveriges profil

Utgiftsområde 7 i statens budget, internationellt bistånd, administreras främst av Sida och Utrikesdepartementet (UD). Tillsammans har Sida och UD ansvarat för nästan 98 procent av utvecklingsbiståndet i perioden 1998–2024. Under en lång period har Sveriges regering strävat efter att avsätta runt 1 procent av BNI, vilket i slutet av 2023 övergavs till förmån för att i stället avsätta 56 miljarder kronor per år i perioden 2023–2026. I fasta priser innebär det att biståndsbudgeten urholkas, vilket också återspeglas i att biståndet som andel av BNI sjunker (Figur 4).

Figur 4. Sveriges utvecklingsbistånd.

*Aktuell data saknas, prognos baserad på extrapolerat medeltal av 2021–2022. Källa: OECD (2024a).

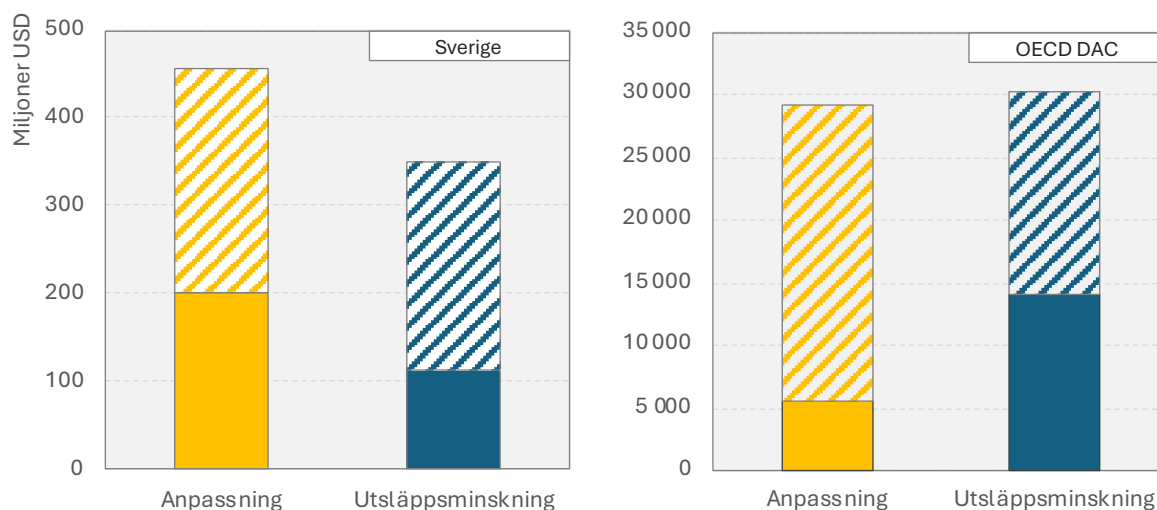
Svenskt bistånd har sedan många årtionden arbetat med miljö och klimat både som ett tematiskt område med riktade insatser och som en tvär fråga där miljö- och klimatperspektiv på olika sätt integreras inom andra områden och insatser (Sida 2019a, Åhrgren et al. 2019, Brodén Gyberg och Mobjörk 2021, Eklöf 2022). Insatser kopplade till naturresursförvaltning har finansierats sedan biståndets början exempelvis, men på 1980-talet tilltog diskussionerna om hållbar utveckling liksom behovet av miljörelaterat bistånd (Nilsson 1992). Ett miljömål för biståndet antogs av Sveriges riksdag år 1988 (SOU 1987) och allt eftersom har fokus på klimatförändringar kommit högre upp på agendan (Åhrgren et al. 2019, Brodén Gyberg 2023).⁵

5 Resurser för integrering av miljö- och klimat har utvecklats med tiden och inkluderar exempelvis stöd för handläggare (toolbox-dokument: <https://www.sida.se/partner-till-sida/metoder-och-material/green-toolbox>), interna utbildningar: <https://partnership.sida.se/local/mxcatalog/view.php>, Helpdesk-funktion vid svenska universitet: <https://sidaenvironmenthelpdesk.se/> samt centrala policyspecialister och ämnesresurser på avdelningar. Se exempelvis Åhrgren et al. (2019) samt Brodén Gyberg och Mobjörk (2021).

Sverige riktar relativt sett en mindre andel av sitt utvecklingsbistånd till klimatinsatser än OECD-snittet. Som exempel klassades 26 procent av Sveriges bilaterala bistånd som klimatrelaterat 2021–2022, jämfört med OECD-snittet som var 31 procent (OECD 2024a, se Figur 1). Svenskt bilateralt klimatbistånd har dock ökat över tid, med 58 procent mellan 2010 och 2016, från 398 till 627 miljoner USD, vilket är i linje med ökningstakten för OECD-snittet (Fridahl et al. 2019). Klimatbistånd dubblades sedan mellan 2015 och 2022, och ytterligare en dubbling aviserades av den förra regeringen under 2021. Detta var också en ambition som senare stöttades av den nuvarande regeringen (Eklöf 2022, Williams 2023). Sida hanterar, som nämnt ovan, den största delen av den svenska budgeten för klimatbistånd, och 2023 klassades 17 procent av Sidas budget som klimatbistånd (Sida 2023). Jämte Sida hanterar UD och SwedFund en mindre del av utvecklingsbiståndet som klassificeras som klimatrelaterat.⁶ Regeringen har föreslagit ett kapitaltillskott till Swedfund på 600 miljoner under 2025 som ska vara specifikt riktat till klimatrelaterade satsningar i låg- och medelinkomstländer.⁷

En relativt stor andel av det svenska klimatbiståndet riktas till klimatanpassning (Figur 5).

Figur 5. Bilateralt utvecklingsbistånd allokerat till klimatanpassning respektive utsläppsminskning, uppdelat på klimatåtgärder som huvudsyfte (helfärgat) respektive delsyfte (streckat). Diagrammen visar genomsnittet för 2021 och 2022 i miljoner amerikanska dollar, fasta priser (2022).

Notera att anpassningsbistånd och bistånd till att minska utsläpp inte kan adderas till en totalsumma eftersom samma projekt exempelvis kan ha klimatanpassnings som huvudsyfte och minskade utsläpp som delsyfte. Källa: OECD (2024a).

⁶ De internationella klimatinsatser som genomförs av Energimyndigheten belastar utgiftsområde 20 i statens budget, allmän miljö och naturvård, och utgör inte en del av biståndsbudgeten.

⁷ <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/regeringen-foreslar-18-miljarder-kronor-till-swedfund-for-investeringar-i-hallbar-utveckling-och-stod-till-ukraina/>

Mellan 2009 och 2012 investerades 4 miljarder SEK på The Swedish Climate Change Initiative som en del av Sveriges satsningar efter FN:s klimattoppmöte i Köpenhamn 2009. Ungefär en tredjedel kanaliserades via Sida till bilateralt och regionalt utvecklingssamarbete. Sektorer som stöttades bilateralt varierade per land men inkluderade katastrofriskreducering, skogsbruk, vattenförsörjning och markanvändning. Utvärderingar av initiativet var i stort positiva även om tiden för genomförande ansågs för knapp för att maximera effekterna och samordna mellan länder och nivåer (bilateralt, regionalt och multilateralt). Insatser ansågs ha bidragit till både klimatanpassning och utsläppsminskning samt till att få upp frågorna högre upp på agendan i partnerländer (Colvin et al. 2020, Mukute 2020).

Enligt utvärderingar från de senaste åren utgör stöd till kapacitetsbyggande den vanligaste typen av klimatprojekt generellt (till statliga aktörer primärt – men även till civilsamhällesorganisationer), följt av investeringar i miljövänlig teknik såsom elproduktion på landsbygden, effektivare och renare spisar för matlagning, energieffektiv infrastruktur och innovation inom förnybar energi (Williams 2023, Weitzel 2024).

Andelen av Sveriges totala bistånd med klimatanpassning som huvudsyfte har succesivt höjts för att sedan 2019 stabiliseras på runt 6,5 procent (Weitzel 2024). Mellan 2017 och 2022 har svenskt klimatbistånd riktats primärt till anpassningsåtgärder och största delen till Afrika söder om Sahara (OECD 2024c, Williams 2023, Östlund et al. 2022, Eklöf 2022, Weitzel 2024). Sveriges biståndsinsatser kopplade till klimatanpassning fokuserar i hög utsträckning på att öka kapacitetsutveckling och minska utsatthet. Till skillnad från exempelvis Tyskland och FN:s gröna klimatfond (GCF) är Sveriges fokus på teknik och infrastruktur inom anpassningsbistånd lägre (Weitzel 2024). Sida är också en av få biståndsaktörer som jobbar med integrering av miljö, jämställdhet och konflikt i all biståndsplanering och insatser i låginkomstländer, inte minst i så kallade "svaga stater" (fragile states) (Brodén Gyberg och Mobjörk 2021). Svaga stater har ofta låg potential för att minska utsläpp men med viss potential för att undvika framtida utsläpp samt hög sårbarhet för negativa effekter av ett förändrat klimat. Minskat fokus på dessa stater och deras stora behov av bistånd till klimatanpassning riskerar att ytterligare öka sårbarheten (genom minskad anpassningskapacitet i kontext av förvärrad exponering till följd av fortsatt global uppvärmning).

Vad gäller bilateralt stöd till utsläppsminskning är Mozambique, Zimbabwe, Burkina Faso, Tanzania och Zambia högst upp på listan bland de största mottagarna av svenskt klimatbistånd. Stöd till energisektorn samt till miljöpolicy och administration har störst fokus, och förväntade resultat för dessa investeringar ligger till största del efter 2030 (Östlund et al. 2024). I en utvärdering analyserades exempel på utsläppsminskningsorienterat klimatbistånd från Sida, Swedfund och Nordiska utvecklingsfonden NDF. Resultaten visade exempelvis att Sida använder bidrag i högre utsträckning än lån jämfört med Swedfund och NDF som använde en blandning av bidrag, eget kapital, lån på förmånliga villkor och skuld (Östlund et al. 2024).

Andelen av det bilaterala stödet som går via multilaterala organisationer har ökat de senaste åren enligt en studie av Wohlgemuth och Tibblin (2024). Författarna finner också att det samtidigt har skett ett skifte i givares fokus från ägarskap och

koordinering till transparens och resultat.⁸ Detta kan riskera att bland annat medföra mindre kontextanpassning och därmed potentiellt mindre effektivitet för insatser som i stor utsträckning kräver lokalt ägarskap och engagemang. Potentiellt kan detta hanteras genom förtydligade regler och stärkt dialog mellan Sida och multilaterala organisationer.⁹ Enligt Hårsmar och Hjelm (2020) ligger svenskt multilateralt klimatbistånd generellt sett i linje med Parisavtalet, även om det finns utrymme för förbättring inom vissa områden.

Det finns ett antal aspekter som anses kunna utvecklas till det bättre, men generellt sett visar utvärderingar från de senaste åren att Sveriges klimatbistånd har gått till länder där behoven är stora samt att portföljen av program och insatser i mångt och mycket uppfyller en viktig nisch, inte minst kopplat till behov av klimatanpassning i ett finansieringslandskap som har tenderat att prioritera utsläppsminskning (Figur 2).

Att Sverige har en lite annorlunda profil anses som mestadels positivt men resonemangen bakom dessa val skulle kunna tydliggöras, inklusive hur dessa val kopplas till forskning. Det finns exempelvis områden där svenskt klimatbistånd skulle kunna lägga ännu mer fokus, såsom inom jordbruk, naturbaserade lösningar, infrastruktur, teknik och kopplingen mellan försörjningsmöjligheter och klimatanpassning. Andra aspekter som lyfts i forskningen är att det kan finnas möjlighet att se över balansen mellan vilka svenska partnerländer som är mottagare av bistånd till klimatanpassning och till utsläppsminskning, samt att koordineringen av bistånd från olika aktörer och nivåer kan förbättras.

8 För mer diskussion om förändringar inom svenskt bistånd se exempelvis Odén (2006), Vähämäki (2018), Wohlgemuth och Odén (2019), Berg et al. (2021), Forss och Östlund (2022) och Pettersson (2022).

9 Se också diskussion om dialog med multilaterala organisationer i Lundgren och Strindvall (2023)

Potentiella risker och möjligheter med nya ambitioner för svenskt klimatbistånd

Behov av en uppdaterad bild av nuläget

Hur det svenska klimatbiståndet har utvecklats i kvantitativa termer de senaste åren är svårt att spåra. Den generella biståndsramen har minskat och klimatbiståndet har samtidigt i vissa avseenden ökat. De nedskärningar som gjordes i den generella biståndsramen 2022 leder till förändringar i landskapet för globala, regionala och bilaterala insatser som tangerar miljö och klimat både direkt och indirekt. I stället för en ökning har i vissa avseenden alltså möjligen en minskning skett. Nya satsningar bör bygga på en uppdaterad bild av klimatbiståndets olika beståndsdelar och förutsättningar eftersom de kompletterar varandra och skapar möjligheter för viktiga synergier – oavsett om det de facto ökar eller minskar i antal kronor.

Potential att minska utsläpp genom utökad klimatbistånd

Klimatbiståndets effekter på minskade utsläpp är väldigt svåra att uppskatta med god precision (Östlund et al. 2024) men bedöms minska utsläppen till en lägre kostnad än marginalkostnaden för de flesta åtgärderna i svenskt territorium (Hassler et al. 2020). Hassler et al. (2020) menar att klimatbistånd inte bör ”tas från biståndsbudgeten, eftersom en sammanblandning av mål ofta leder till att inget av dem nås” (s. 297).

De samarbetsformer som erbjuds inom ramen för Parisavtalets Artikel 6 utgör ett alternativ till att använda biståndsmedel för att minska utsläpp internationellt.¹⁰ Om det primära syftet med en internationell insats är att minska utsläpp snarare än att bidra till utveckling, kan Artikel 6 – som har ett tydligt fokus just på utsläppsreduktion och omfattas av krav på tydliga, mätbara och rapporterade resultat – användas för att uppnå effektiva insatser. Genom Artikel 6.2 kan stater sluta bilaterala avtal och genomföra projekt för att minska utsläpp. Projekt inom Artikel 6.4 kräver inte bilaterala avtal – företag eller offentliga aktörer kan agera både köpare och säljare på en centralt reglerad och övervakad kreditmarknad.

Artikel 6.2 och 6.4 omfattar dock kommersiella transaktioner på marknader för utsläppskrediter, insatserna ska därför inte klassificeras som bistånd (Fridahl 2023). Däremot skapar kreditmarknaderna möjligheter att rikta klimatinsatser till effektiva åtgärder i medelinkomstländer och krediterna skulle kunna utgöra kvitton på klimatnytta. För att göra ett substantiellt bidrag till global klimatnytta¹¹ och för att kunna rapportera kreditköpen som klimatfinansiering behöver krediterna annulleras (skrotas). Om krediterna i stället användas för att uppfylla svenska klimatmål eller säljs vidare till tredje part är den globala klimatnyttan begränsad eftersom utsläppsminskningen i värdlandet då motsvaras av en utebliven utsläppsminskning i köparlandet. Det är visserligen möjligt att om ett land som ska anta ett nytt klimatmål

¹⁰ Sverige får använda en begränsad mängd utsläppskrediter för att uppfylla nationella klimatmål, 3,7 Mt CO₂e 2030, 0,9 Mt CO₂e 2040 och 10,7 Mt CO₂e 2045. Däremot är det inte tillåtet för Sverige att använda krediter från Artikel 6 för att uppfylla svenska åtaganden gentemot EU till 2030 (Fridahl 2024).

¹¹ Artikel 6.4-krediter omfattas av ett krav på att skrota 5 procent av krediterna för att bidra till global klimatnytta, och att föra över ytterligare 2 procent till FN:s Anpassningsfond för att bidra till klimatanpassning. Dessa krav ställs inte på Artikel 6.2.

vet att det får nyttja flexibla mekanismer i form av globala kreditmarknader kan landet höja sin ambitionsnivå. Detta eftersom relativt sett billigare klimatåtgärder potentiellt kan uppnås genom internationellt samarbete än om landet enbart fick göra åtgärder i det egna territoriet. På så vis kan en global kreditmarknad möjligen bidra till ökad ambitionsnivå i det globala klimatarbetet, men det är svårt att leda i bevis. Om krediter i stället annulleras är klimatnyttan mer omedelbar och betydligt lättare att påvisa.

Artikel 6.2, som baseras på bilaterala avtal, skulle potentiellt också kunna användas för att arbeta med mer policyinriktade insatser. Reformagendan för svenskt bistånd gör gällande att biståndet ska bidra till "marknadsekonomisk utveckling" (Sveriges regering 2023, s. 13), bland annat att främja handel, stärka äganderätten och utveckla skattesystem. Det finns indikationer på att vissa typer av insatser kan mobilisera avsevärda mängder privat kapital, exempelvis inmatningstariffer och gröna obligationer, men det saknas stark evidens för att dessa typer av insatser är kostnadseffektiva. Andra insatser, som exempelvis att stödja införandet av miljöskatter, kan ha stor kostnadseffektivitet men i stället brista i resultat. Hur väl en policy-intervention fungerar beror på vilka kriterier som används för att mäta framgång, och det finns styrkor och svagheter med olika typer av insatser (Bhandary et al. 2021). Insatser för att utveckla policy kan dock också finansieras genom biståndsbudgeten, de behöver inte nödvändigtvis kopplas till Parisavtalets Artikel 6.2.

En fördel med att kanalisera klimatfinansiering genom Artikel 6 är dess specifika fokus på att effektivt minska utsläpp, med krav på robust kvantifiering av effekterna. Om en sådan satsning dessutom sker i kontext av att biståndsbudgeten inte sänks skulle det stärka argumenten för att Sveriges internationella klimatinsatser är nya och additionella. Klimatbiståndet skulle fortsättningsvis kunna riktas primärt till klimatanpassning. Däremot finns det goda skäl till att biståndsinsatser med klimatanpassning som huvudsyfte söker efter synergier för att också, som delsyfte, minska utsläpp. Det mesta av OECD:s klimatbistånd har utsläppsminskning som huvudsyfte, med klimatanpassning som delsyfte. Sverige har olikt OECD-genomsnittet snarare fokuserat på klimatanpassning som huvudsyfte. Eftersom det är relativt enkelt att klassificera biståndsinsatser som delvis riktade till klimatanpassning, men betydligt svårare att utveckla projekt med klimatanpassning som huvudsyfte, har det svenska klimatbiståndet varit uppskattat. Samtidigt finns det potential att ytterligare utveckla det svenska anpassningsbiståndet genom att leta just efter ytterligare synergier med att minska utsläpp, men med bibehållet huvudsyfte att anpassa samhällen och ekosystem till effekterna av ett förändrat klimat.

Sveriges anseende i förhandlingar inom FN:s klimatregim

Sveriges avvikande profil inom internationellt klimatbistånd har troligtvis bidragit till att bygga tillit för Sverige inom FN:s klimatregim, med ett historiskt sett större fokus på klimatanpassning och med ett fortsatt större huvudfokus på anpassningsåtgärder jämfört med genomsnittet i OECD (där fokus på anpassning oftast är sekundärt). Den svenska profilen har bidragit till en mer balanserad allokering av global klimatfinansiering mellan anpassning och minskade utsläpp, något som efterfrågas av de flesta låg- och medelinkomstländerna i FN:s klimatförhandlingar. Anpassningsbiståndet bidrar också till att uppfylla löftet från FN:s klimatförhandling i Glasgow då rika länder uppmanades

att fördubbla sitt anpassningsbistånd till år 2025, jämfört med 2019 års nivå.

Åtminstone två aspekter av reformagendan för svenskt utvecklingsbistånd riskerar att sänka Sveriges anseende i FN:s klimatförhandlingar: För det första, om det svenska klimatbiståndet i större utsträckning riktas till att minska utsläpp skulle det motverka trenden att ta större hänsyn till partnerländernas prioritering av anpassningsåtgärder inom OECD. Sverige, som historiskt tagit ledningen i ett mer balanserat klimatbistånd, skulle bryta trenden i en tid då frågan om balanserad allokering är känsligare än på länge. Förbättrad kunskap om kopplingen mellan klimatförändringar och extremväder har tydligt påvisat hur förvärrade klimateffekter drabbar samhällen som inte anpassats till nya klimatologiska omständigheter, vilket lett till ökade skador och förluster.

För det andra, om Sveriges klimatrelaterade bistånd ökar samtidigt som den svenska biståndsramen minskar som andel av bruttonationalinkomsten (Figur 4), riskerar Sverige att förlora i anseende för att inte uppfylla löften om att tillföra nya och additionella medel till klimatbiståndet. Svenskt klimatbistånd har historiskt sett berömts för att i hög grad uppfylla kriteriet om nytt och additionellt klimatbistånd (Fridahl et al. 2019, Hattle et al. 2021). Detta beröm riskerar att vändas till kritik när den svenska målsättningen om en biståndsram på 1 procent av BNI överges (Sveriges regering 2023). Med fortsatt årlig ökning av BNI kommer en biståndsbudget på 56 miljarder kronor i perioden 2023–2026, räknat som andel av BNI, nämligen att sjunka. Om ambitionen att en ökad andel av biståndet allokeras till klimatåtgärder uppfylls riskerar det att förstärka kritik om att Sverige allokerar existerande utvecklingsbistånd till klimat snarare än att tillföra nya och additionella medel.

Bygg vidare på styrkor och visa ledarskap för ett transformativt, katalytiskt och forskningsbaserat klimatbistånd

Svenskt klimatbistånd fyller en viktig nisch. Att fokusera mer på medelinkomstländer och utsläppsminskningar skulle kunna ses som ett effektivt sätt att satsa begränsade pengar för att maximera global klimatnytta, men majoriteten av global klimatfinansiering går redan till medelinkomstländer och det finns stora behov av klimatanpassning i låginkomstländer. Detta är behov som är uppenbart svårfinansierade och relativt komplicerade – vilket framkommer i sammanställningen av kunskapsläget ovan. Stödet till klimatanpassning bör inte minska.

Det går att argumentera för att det finns goda förutsättningar för ett transformativt och katalytiskt svenskt klimatbistånd.¹² Sverige har lång erfarenhet av sådant som utgör styrkor för ett gott klimatanpassningsbistånd enligt tidigare forskning, och bör därför bygga vidare på det. Det finns god kunskap om arbete i konfliktmiljöer och svaga stater genom inte minst bilateralt och regionalt arbete. Det finns också en historia av att integrera tvära perspektiv, att ha fokus på lokalt ägarskap och kontextanpassning liksom erfarenhet av kapacitetsutveckling samt en bred och inkluderande definition av innovation.

Forskning och platsspecifik kunskap är central för partnerländers förutsättningar att bygga egen kunskap av relevans för utveckling generellt, men också för

¹² Detta är också en ambition som uttrycks i Strategi för innovation, partnerskap och kapacitetsutveckling 2024–2028: <https://www.regeringen.se/contentassets/e2b54d7d785b478d8aa9d0df87b9d65d/strategi-for-innovation-partnerskap-och-kapacitetsutveckling-20242028/>

klimateanpassning och utsläppsminskning långsiktigt. Sverige (genom Sarec och sedan inom Sida) har varit en av få biståndsaktörer som stöttat forskning mer direkt i låginkomstländer (Brodén Gyberg 2023). Under de senaste åren har dock det svenska forskningsbiståndet mer än halverats, vilket är olyckligt av flera skäl (Paterlini 2024, SweDev 2024). Stöd till forskning är viktigt för alla sektorer inom biståndet, men inom ramen för klimatbiståndets programplanering och insatser skulle stöd till partnerländers forskning (och forskningssamarbeten mellan partnerländers och svenska forskare) kunna öka systematiskt och integreras på olika sätt. Ytterligare en väg att stärka forskningsanknytningen vore att möjliggöra fler utvärderingar i samarbete med forskare (se exempelvis Köhlin et al. 2015, Bertana et al. 2022). Det skulle kunna bidra till ett än mer agilt och kontextrelevant klimatbistånd.¹³

För att stärka den nisch som Sverige har utvecklat kan satsningar på givarsamordning vara en viktig prioritering. Det skulle kunna bidra till att minska den fragmentisering som tidigare forskning pekar på, samt öka synergier på olika nivåer och därmed även biståndets effektivitet. Tillräckliga förvaltningsanslag och handläggningskapacitet är viktigt för att möjliggöra ett ökat engagemang i givarsamordning på flera olika nivåer och för dialoger med multilaterala organisationer. Det är också viktigt för att säkra svenska insatsernas kvalitet och långsiktiga hållbarhet i partnerländers kontexter samt i relation till övriga biståndsinsatser inom Sida.¹⁴

13 Se också exempelvis en tidigare rapport om biståndets hållbarhet (EBA 2017)

14 Se exempelvis Tarschys (2020) för en diskussion om biståndets förvaltningskostnader; Lundvall och Strindvall (2023) för en diskussion om hur länder utövar inflytande i multilaterala organisationer samt Hårsmar och Hjelm (2020) om Sveriges klimatbistånd via multilaterala organisationer

Slutsatser

Sverige har etablerat sig som en viktig aktör med en unik nisch inom klimatrelaterat utvecklingsbistånd – en nisch som bör bevaras och stärkas. Sveriges profil är bland annat utmärkande för en hög andel klimatbistånd som huvudsakligen syftar till att hantera negativa effekter av ett förändrat klimat i några av världens mest exponerade och sårbara regioner. Sveriges bör eftersträva att behålla etablerad kapacitet och samarbetsformer inom det bistånd som riktas till klimatanpassning av samhällen och ekosystem. Det finns potential att bygga vidare på etablerade styrkor och erfarenheter. De ger goda förutsättningar för ett katalytiskt och transformativt bistånd som i större utsträckning når lokala aktörer och människor i de mest sårbara partnerländerna.

För att förbättra möjligheterna att stärka denna nisch finns det ett behov av att skapa en tydligare bild av klimatbiståndets nuvarande beståndsdelar och hur de samverkar. En tydlig bild av beståndsdelar och länkningar är en förutsättning för effektiva och verkningsfulla insatser. Tillsammans med att behålla och stärka etablerade samarbeten skapar utökad tydlighet goda förutsättningar för hållbara program och projekt inom det svenska klimatbiståndet.

Vidareutvecklad samordning och stärkta synergier inom svenskt klimatbistånd ökar också Sveriges kapacitet att leda arbetet med internationell givarsamordning på globala, regionala och nationella nivåer. Detta är avgörande för att minska fragmenteringen av biståndsinsatserna och därigenom öka deras effektivitet. För att stärka etablerade samarbeten och utveckla samordning nationellt och internationellt är det viktigt att säkerställa tillräckliga förvaltningsanslag för planering, genomförande och uppföljning – ett anslag som i dagsläget lider av besparingskrav.

Referenser

- Arndt, Channing och Finn Tarp (2017). Aid, Environment and Climate Change. *Review of Development Economics*, 21(2): s. 285–303.
- Atteridge, Aaron och Elise Remling (2017). Is adaptation reducing vulnerability or redistributing it? *WIREs climate change*, 9(1): e500.
- Bhandary, Rishikesh, Kelly Sims Gallagher och Fang Zhang (2021). Climate finance policy in practice: a review of the evidence. *Climate Policy*, 21(4): s. 529–545.
- Barnett, J. (2008). The effect of aid on capacity to adapt to climate change: Insights from Niue. *Political Science*, 60(1): s. 31–45.
- Borst, Janos, Thomas Wencker och Andreas Niekler (2022). Using Text Classification with a Bayesian Correction for Estimating Overreporting in the Creditor Reporting System on Climate Adaptation Finance. Leipzig och Bonn: Leipzigs universitet och German Institute for Development Evaluation (DEval).
- Benzie, Magnus och Åsa Persson (2019). Governing borderless climate risks: moving beyond the territorial framing of adaptation. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 19: s. 369–393.
- Berg, Annika, Mattas Tydén och Urban Lundberg (2021). En svindlande historia. Sverige och biståndet 1945–1975. Stockholm: Ordfront förlag.
- Bertana, Amanda, Brett Clark, Tabitha M. Benney och Cameron Quackenbush (2022). Beyond maladaptation: structural barriers to successful adaptation. *Environmental Sociology*, 8(4), 448–458.
- Brodén Gyberg, Veronica (2023). *Sweden’s Research Aid Policy: The Role of Science in Development*, London och New York: Routledge.
- Brodén Gyberg, Veronica och Malin Mobjörk (2021). Integration Conundrums: Framing and Responding to Climate Security Challenges in Development Cooperation. *Sustainability*, 13(5): 2582.
- Buggy, Lisa och Karen Elizabeth McNamara (2015). The need to reinterpret “community” for climate change adaptation: a case study of Pele Island, Vanuatu. *Climate and Development*, 8(3): s. 270–280.
- Carstens, Melanie och Rika Preiser (2024). Exploring relationality in African knowledge systems as a contribution to decoloniality in sustainability science, *Ecosystems and People*, 20(1): 2315995.
- Chen, Z. och He, J. (2013). Foreign aid for climate change related capacity building. UNUWIDER Working Paper, No. 46, Shibuya: United Nations University (UNU).
- Colvin, John Mutizwa Mukute, Mehjabeen Abidi Habib, Jane Burt, Miriam Kugele och Jessica Wilson (2020). Evaluation of the Swedish Climate Change Initiative 2009–2012. Rapport 2020:02, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).
- de Roeck, Frederick, Jan Orbie och Sarah Delputte (2018). Mainstreaming climate change adaptation into the European Union’s development assistance. *Environmental Science and Policy*, 81: s.35–45.

EBA (2017). Livslängd och livskraft: Vad säger utvärderingar om svenska biståndsinsatsers hållbarhet? EBA Rapport 2017:12, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Eklöf, G. (2022). Swedish and international climate finance. Key facts, figures & concerns. Stockholm: Concord Sweden.

Ensor, Jonathan Edward, Patrick Wennström, Anil Bhattarai, Andrea J. Nightingale, Siri Eriksen och Jana Sillmann (2019). Asking the right questions in adaptation research and practice: Seeing beyond climate impacts in rural Nepal. *Environmental Science & Policy* 94: s. 227–236.

Enriquez-de-Salamanca, Alvaro, Rubén Díaz-Sierra, Rosa M. Martín-Aranda och Maria J. Santos (2017) Environmental impacts of climate change adaptation. *Environmental Impact Assessment Review*, 64: s. 87–96.

Fejerskov, Adam Moe (2016). The Social Construction of Development Cooperation Success and Failure. *Forum for Development Studies* 43(3): s. 365–383.

Ferdous Md Ruknul, Giuliano Di Baldassarre, Luigia Brandimarte och Anna Wesselink (2020). The interplay between structural flood protection, population density, and flood mortality along the Jamuna River, Bangladesh. *Regional Environmental Change*, 20(5).

Fischer, Klara, Filippa Giertha och Flora Hajdu (2019). Carbon-binding biomass or a diversity of useful trees? (Counter)topographies of carbon forestry in Uganda. *Environment and Planning E: Nature and Space*, 2(1), 178-199.

Forss, Kim och Númi Östlund (2022). Hur förändra världen? En antologi om förändringsteorier i biståndet. Rapport 2022:03. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Fridahl, M., Hagemann, M. Röser, F. och Amars, L. (2015). A Comparison of Design and Support Priorities of Nationally Appropriate Mitigation Actions. *Journal of Environment and Development*, 24(2): s. 237–264.

Fridahl, Mathias, Peres, S., Schauman, J., och von Marten, F. (2019). Svenskt bilateralt klimatrelaterat bistånd 2010–2016: Policymarkörer i teori och praktik. Stockholm: Tankesmedjan Fores.

Fridahl, Mathias (2023). Klimatbistånd som finansieringskälla för utsläppshandel: Förutsättningar och fallgropar. Underlagsrapport. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Fridahl, Mathias (2024). Handel med utsläppskrediter inom ramen för Sveriges nationella och internationella klimatåtaganden. Stockholm: Klimatpolitiska rådet (KPR).

Hassler, Johan, Björn Carlén, Jonas Eliasson, Filip Johnsson, Per Krusell, Therese Lindahl, Jonas Nycander, Åsa Romson och Thomas Sterner (2020). Konjunkturrådets rapport 2020: Svensk politik för globalt klimat. Stockholm: SNS Förlag.

Hattle, A., Dejsgaard, H. P., Pinderup, L., och Roy, C. (2021). Setting the standards: Climate finance from EU and EFTA member states. Stockholm: ACT alliance.

- Hagelsteen, Magnus, Per Becker och Marcus Abrahamsson (2021). Troubling partnerships: Perspectives from the receiving end of capacity development. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 59: 102231.
- Hårsmar, Mats och Lisa Hjelm (2020). Alignment of Sweden's Multilateral Aid with the Paris Agreement on Climate Change. Working paper. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).
- Islam, Md. Mofakkarul (2022). Distributive justice in global climate finance – Recipients' climate vulnerability and the allocation of climate funds. *Global Environmental Change*.
- Ireland, Phillip Willard och Katherine McKinnon (2013). Strategic localism for an uncertain world: A post-development approach to climate change adaptation. *Geoforum*, 47: s. 158–166.
- Juhola, Sirkku, Erik Glaas, Björn-Ola Linnér och Tina-Simone Neset (2016). Redefining maladaptation. *Environmental Science and Policy*, 15(1): s 135–140.
- Juhola, Sirkku och Janina Käyhkö (2023). Maladaptation as a concept and a metric in national adaptation policy- Should we, would we, could we? *PLOS Climate*, 2(5): e0000213.
- Klein, R.J.T., S. Huq, F. Denton, T.E. Downing, R.G. Richels, J.B. Robinson och F.L. Toth, (2007). "Interrelationships between adaptation and mitigation." I *Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Bidrag till Arbetsgrupp II till IPCC:s fjärde bedömningsrapport. Red.: M.L. Parry, O.F. Canziani, J.P. Palutikof, P.J. van der Linden och C.E. Hanson. Cambridge: Cambridge University Press, s. 745–777.
- Klenk, Nicole, Anna Fiume, Katie Meehan och Cerian Gibbes (2017). Local knowledge in climate adaptation research: moving knowledge frameworks from extraction to co-production. *WIREs Climate Change*, 8(5): e475.
- Kono, Daniel Yuichi och Gabriella R. Montinola (2019). Foreign Aid and Climate Change Policy: What Can('t) the Data Tell Us? *Politics and Governance*, 7(2): s 68–92.
- Köhlin, Gunnar, Eskil Mattsson, Madelene Ostwald, Subhrendu Pattanayak, Ariana Salas, Erin Sills och Daniel Ternald (2015). In Search of Double Dividends from Climate Change Interventions. Evidence from Forest Conservation and Household Energy Transitions. Rapport 2015:09, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).
- Krampe, Florian, Dylan O'Driscoll, McKenzie Johnson, Dahlia Simangan, Farah Hegazi och Cedric de Coning (2024). Climate change and peacebuilding: sub-themes of an emerging research agenda. *International Affairs*, 100(3): s. 1111–1130.
- Lau, J. D., Kleiber, D., Lawless, S., och Cohen, P. J. (2021). Gender equality in climate policy and practice hindered by assumptions. *Nature Climate Change*, 11(3): s. 186–192.
- Lundgren, Magnus och Isabella Strindevall (2023). Influence in Multilateral Aid Organizations: A Literature Review. Working paper. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).
- Magnan, Alexandre (2014). Avoiding maladaptation to climate change: towards guiding

principles. S.A.P.I.EN.S, 7(1).

Magnan, Alexandre, E.L.F. Schipper, M. Burkett, S. Bharwani, I. Burton, S. Eriksen, F. Gemenne, J. Schaar och G. Ziervogel (2016). Addressing the risk of maladaptation to climate change. WIREs Climate Change, 7(5): s 646-665.

Malloy, Jeffrey T. och Ashcraft, Catherine M. (2020). A framework for implementing socially just climate adaptation. Climatic Change, 160(1): s. 1–14.

Mikulewicz, Michael (2020) Disintegrating labour relations and depoliticised adaptation to climate change in rural São Tomé and Príncipe. Area, 53(3): s. 405–552.

Mukute, Mutizwa (2020). Evaluation of the Swedish Climate Change Initiative 2009 – 2012: Bilateral Portfolio Analysis. Delstudie 3 2020:02, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Ngigi, Marther W., och Elijah N. Muange (2022). Access to climate information services and climate-smart agriculture in Kenya: a genderbased analysis. Climatic Change, 174(3): s. 1–23.

Nilsson, Ulf (1992). Biståndets gröna sida. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Odén, Bertil (2006) Biståndets idéhistoria: från Marshallhjälp till millenniemål. Lund: Studentlitteratur.

OECD (2024a). The OECD Data Explorer (<https://data-explorer.oecd.org>), datum för åtkomst: 2024-11-12. Paris: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

OECD (2024b). Climate Finance Provided and Mobilised by Developed Countries in 2013-2022, Paris: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

OECD (2024c). Development Cooperation profile Sweden (https://www.oecd-ilibrary.org/sites/8a6be3b3-en/index.html?itemId=/content/component/5e331623-en&csp_b14d4f60505d057b456dd1730d8fcea3&itemIGO=oecd&itemContentType=chapter), datum för åtkomst: 2024-12-06. Paris: Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Oxfam (2023). Climate Finance Shadow Report 2023: Assessing the delivery of the \$100 billion commitment. Nairobi: Oxfam International.

Paterlini, Marta (2024). Swedish aid cuts dent ‘decades of work’ in global South (www.scidev.net/global/news/swedish-aid-cuts-dent-decades-of-work-in-global-south), datum för åtkomst: 2024-05-15.

Pahwa Gajjar, Singh, Chandni och Tanvi Deshpande (2018). Tracing back to move ahead: a review of development pathways that constrain adaptation futures. Climate and Development, 11(3): s. 223–237.

Persson, Åsa och Richard Klein (2009) Mainstreaming adaptation to climate change in official development assistance: challenges to foreign policy integration. I Harris, P.G., Climate Change and Foreign Policy Case Studies from East to West. Routledge.

Pettersson, Jan (2022). Sweden’s Development Policy Since 1990: A Policy Paradigm Shift Waiting to Happen? Forum for Development Studies, 49: s. 399–433.

- Pickering, Jonathan, Carola Betzold och Jakob Skovgaard (2017). Special issue: managing fragmentation and complexity in the emerging system of international climate finance. *International Environmental Agreements*, 17: s. 1–16.
- Piggot McKellar, Annah, Patrick D. Nunn, Karen E. McNamara och Seci T. Sekinini (2020). Dam(n) Seawalls: A Case of Climate Change Maladaptation in Fiji. In Leal Filho, M. *Managing Climate Change Adaptation in the Pacific Region*. Springer.
- Pinar, Mehmet (2024). Green aid, aid fragmentation and carbon emissions. *Science of The Total Environment*, 870: 161922.
- Rakotonarivo, O. Sarobidy och O. Ravaka Andriamihaja (2023). Global North–Global South research partnerships are still inequitable. *Nature Human Behaviour, Correspondence*, 7: s. 2042–2043.
- Reckien, Diana, Alexandre K. Magnan, Chandni Singh, Megan Lukas-Sithole, Ben Orlove, E. Lisa F. Schipper och Erin Coughlan de Perez (2023). Navigating the continuum between adaptation and maladaptation. *Nature Climate Change*, 13: s. 907–918.
- Shawoo, Z., Browne, K., Canales, M. och Nazareth, A. (2024). A framework for distributive equity of adaptation finance: how funders and implementers of adaptation finance can support the most vulnerable populations. SEI brief. Stockholm: Stockholm Environment Institute (SEI).
- Seddon N, Chausson A, Berry P, Girardin CAJ, Smith A och Turner B (2020). Understanding the value and limits of naturebased solutions to climate change and other global challenges. *Phil. Trans. R. Soc.*, B375: 20190120.
- Schipper, E.L.F., T. Tanner, O.P. Dubec, K.M. Adams och S. Huq (2022). The debate: Is global development adapting to climate change? *World Development Perspectives* 18: 100205.
- Sherman, Mya och James T Ford (2014). Stakeholder engagement in adaptation interventions: an evaluation of projects in developing nations. *Climate Policy*, 14(3).
- Sokona, Youba (2022). Building capacity for ‘energy for development’ in Africa: four decades and counting. *Climate Policy*, 22(5): s. 671–679.
- SOU (1987). Bistånd för bättre miljö i u-land. Förslag om ett miljömål i biståndet. Översyn av de biståndspolitiska målen. Betänkande, SOU 1987:28. Stockholm: Statens offentliga utredningar, Utrikesdepartementet (UD).
- Sida (2019a). Environmental integration at Sida: The short version. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).
- Sida (2019b). Support to innovation and innovation systems within the framework of Swedish research cooperation – taking stock, lessons learned and the way ahead. Position paper. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).
- Sida (2023). Återrapportering enligt regleringsbrev år 2023 avseende klimat och bistånd. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).
- Sida (2021). Två sorters bistånd (www.sida.se/sa-fungerar-bistandet/tva-sorters-

[bistånd](#)), datum för åtkomst: 2024-11-27. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Srivastava, S.; Bose, S.; Parthasarathy, D. och Mehta, L. (2022) 'Climate Justice for Whom? Understanding the Vernaculars of Climate Action and Justice in Marginal Environments of India', *IDS Bulletin* 53(4): 101–24.

Sultana, Farhana (Red.) (2024). *Confronting Climate Coloniality. Decolonizing Pathways for Climate Justice*. London och New York: Routledge.

Svarstad, Hanne och Tor A. Benjaminsen (2017). Nothing succeeds like success narratives: a case of conservation and development in the time of REDD. *Journal of Eastern African Studies*, 11(3) s. 482–505.

Sveriges regering (2023). *Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt*. Stockholm: Regeringskansliet, Utrikesdepartementet (UD).

SweDev (2024). *Development research in Sweden today. Funding and ways forward*. Swedish Development Research Network (www.swedev.dev/wp-content/uploads/2024/04/Version2_23_April_Final-draft_Report-for-SweDev.pdf), datum för åtkomst: 2024-12-06. Uppsala: The Swedish Development Research Network (SweDev).

Tarschys, Daniel (2020). *Biståndets förvaltningskostnader. För stora Eller kanske för små*. Rapport 2020:03. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Timmons Roberts och J. Romain Weikmans (2017). Postface: fragmentation, failing trust and enduring tensions over what counts as climate finance. *International Environmental Agreements: Politics, Law and Economics*, 17(1): 129-137.

Vähämäki, Janet (2018). *The Rise and Fall of 'Results Initiatives' in Swedish Development Aid*. EBA Development Dissertation Brief 2018:02, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Weikmans, Romain, J. Timmons Roberts, Jeffrey Baum, Maria Camila Bustos och Alexis Durand (2017). Assessing the credibility of how climate adaptation aid projects are categorized. *Development in Practice*, 27(4): 458–471.

Weikmans, Romain och Timmons Roberts, J. (2019). The international climate finance accounting muddle: is there hope on the horizon? *Climate and Development*, 11(2): 97–111.

Weitzel, Lennart (2024). *Swedish bilateral climate change adaptation aid: comparing practice with evidence*. Working Paper, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Williams, Otto (2023). *Swedish climate aid what does the data tell us?* Working Paper, Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Wohlgemuth, Lennart och Odén, B. (2019). *Swedish Development Cooperation Policy: Trends, Lessons Learned and Directors for the Future*. Stockholm: Global Utmaning.

Åhrgren, Lisa Emelie Cesar, Gunilla Öhlund-Wingqvist, Göran Ek, Maria Göthberg, Eva Stephansson och Anders Ekbohm (2019). *Environment and climate change integration*

in Sida's development cooperation. An overview. Sida Studies in Evaluation 2019:2. Stockholm: Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida).

Östlund, Numi, Luisa Weber, Max Schmidt, Igor Shishlov, Annika Hilgert, Fiona Lambe, Flintull Annica Eriksson och Per Strömberg (2024). Swedish Climate-change Mitigation Finance, Report 2024:07. Stockholm: Expertgruppen för biståndsanalys (EBA).

Zia, Asim (2021). "Synergies and Trade-Offs between Climate Change Adaptation and Mitigation across Multiple Scales of Governance." I: Adaptiveness: Changing Earth System Governance, Red. Djalante, Riyanti & Bernd Siebenhüner. Cambridge: Cambridge University Press, s. 102 – 126.

Fores Bistånd